Statsrådets allmänna sammanträde

11.9.2020
Extra sammanträde

Statsminister Marin

Lankinen Timo (2)
Understatssekreterare
tfn +358 295160300
Statsrådets kansli

Statsrådets principbeslut

Statsrådets principbeslut om genomförande av hybridstrategin vid gränsöverskridande trafik och resor

INNEHÅLL
Regeringen har vid sina överläggningar den 9 och 10 september 2020 behandlat genomförandet av hybridstrategin vid gränsöverskridande trafik och resor.

Förslag

Statsrådet fattar ett principbeslut om genomförande av hybridstrategin vid gränsöverskridande trafik och resor

1. Beslut i enlighet med kodexen om Schengengränserna

Statsrådet har med stöd av 15 § i gränsbevakningslagen (578/2005) fattat beslut om tillfälligt återinförande av gränskontroller vid de inre gränserna från och med den 19 mars 2020. Beslutet fattades med stöd av artikel 25 i kodexen om Schengengränserna ((EU) 2016/399), enligt vilken gränskontrollen vid de inre gränserna får gälla i högst sex månader. Det nuvarande beslutet upphör att gälla den 18 september 2020 när också denna maximitid går ut. Kodexen om Schengengränserna är som EU-förordning direkt förpliktande för Finland och för myndigheterna.

Med tanke på de grundläggande och mänskliga rättigheterna beaktas kraven enligt grundlagen och enligt internationella fördrag som är bindande för Finland, särskilt när det gäller vars och ens rätt till liv och det allmännas skyldighet att trygga tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster och att främja befolkningens hälsa.

I Finland har incidensen för nya smittfall hållits på en låg nivå jämfört med läget i många andra länder. De inresebegränsningar som har tillämpats i Finland har varit av central betydelse för skyddet av dem som bor i Finland och därigenom också för Finlands inre säkerhet. Skillnaderna mellan epidemiläget i Finland och i det övriga Schengenområdet och den pågående nya accelerationsfasen i smittspridningen kräver att kontrollen vid de inre gränserna upprätthålls tills det finns nya kompenserande åtgärder att tillgå i tillräcklig utsträckning.

Regeringen har fastställt som sin linje att det på ovan anförda grunder i det rådande helt exceptionella läget i enlighet med artikel 25 i kodexen kan fattas ett nytt beslut om gränskontroll vid de inre gränserna för en period på 30 dagar i syfte att avvärja den andra vågen av epidemin. Beslutet avses träda i kraft den 19 september 2020. Regeringen har fastställt att som länder och regioner med högre incidens betraktas de vars incidens under de föregående 14 dagarna överstiger 25 per 100 000 invånare.

2. De yttre gränserna

Statsrådet fattade den 17 mars 2020 ett beslut gällande de yttre gränserna om tillfällig stängning av vissa gränsövergångsställen och begränsning av trafiken för att förebygga spridningen av epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19 orsakad av coronaviruset och för att avvärja det hot mot folkhälsan som viruset utgör. Detta beslut förlängdes sedermera till den 18 september 2020.

Epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19 pågår fortfarande, och därför är det nödvändigt att förlänga beslutets giltighetstid för att avvärja den andra vågen av epidemin. Utifrån en epidemiologisk bedömning förlängs beslutet så att trafik över de yttre gränserna är tillåten från EU-länder som inte hör till Schengenområdet samt för invånare i länder på Europeiska unionens gröna lista ((EU) 2020/912 av den 30 juni 2020) när incidensen av nya sjukdomsfall är högst 25 per 100 000 invånare under de föregående 14 dagarna.

Sådan inresa till Finland är tillåten vid alla gränsövergångsställen samt vid de gränsövergångsställen som anges i statsrådets förordning om gränsövergångsställen och fördelningen av gränskontrolluppgifter vid dem (901/2006).

I fråga om andra länder har gränstrafiken begränsats. Som tillåtna grunder för inresa vid de gränsövergångsställen som är öppna för persontrafik räknas returresa eller andra nödvändiga skäl för personer som är bosatta i Finland eller i någon annan EU- eller Schengenstat.

3. Nytt koncept i gränstrafiken som är baserat på testning

För att ersätta gränskontrollerna vid de inre gränserna och för att säkerställa hälsosäkerheten vid de yttre gränserna anser regeringen det nödvändigt att i gränstrafiken införa ett koncept som utgår från den nationella hybridstrategin och som bygger på testning. Det är tänkt att detta koncept ska ersätta kontrollerna vid de inre gränserna med hälsosäkerhetsåtgärder utan att dess mera försämra sjukdomsläget i Finland. Enligt förslaget ska det av personer som kommer till Finland från länder eller regioner med högre incidens, frånsett vissa undantagsgrupper, krävas intyg över ett negativt covid-test som är mindre än 72 timmar gammalt vid ankomsten till landet. De som kommer till Finland kan försättas i karantän i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar. En karantän kan avslutas om ett nytt test som tas tidigast 72 timmar från inresan är negativt. Nytt test och karantän krävs inte för en vistelse i landet som är kortare än 72 timmar.

Statsrådet fastställer bedömningskriterier för länder och regioner med högre incidens och för sådana undantagsgrupper för vilka inresa från länder med högre incidens kan tillåtas utan intyg över ett negativt test och karantän. Som länder och regioner med högre incidens betraktas de vars incidens under de föregående 14 dagarna överstiger 25 per 100 000 invånare.

Institutet för hälsa och välfärd ser en gång i veckan över hur länder och regioner placerar sig i kategorierna för lägre eller högre incidens. Inrikesministeriet föredrar incidensförteckningen och ändringar i den vid statsrådets allmänna sammanträde för beslut.

Finska medborgare och personer som är varaktigt bosatta i Finland ska inte avkrävas intyg över testning när de återvänder till Finland. Kommer de från länder med högre incidens hänvisas de till testning i Finland.

Ett koncept som är baserat på testning underlättar turistbranschens verksamhet och gör det möjligt att häva reserestriktioner som gäller för tredjeländer. Det nya konceptet som är baserat på förhandstest möjliggör resor utan karantän från såväl EU- och Schengenländerna som från länderna på EU:s gröna lista, inklusive charter- och gruppresor, också då incidensen överstiger 25/100 000/14 dagar, om resan varar i högst 72 timmar. Om resan räcker längre än 72 timmar ska resenären låta sig testas på nytt.

Trots ovan konstaterade gränsvärde ska det vara möjligt med pendling och annat dagligt umgänge i gränssamfunden utan testintyg och karantän, vid den nordliga landgränsen och i färje- och flygtrafiken på Estland och Sverige när det regionala sjukdomsläget i stort sett motsvarar varandra. När det gäller andra resenärer ska hälsomyndigheterna göra riktade kontroller och testningar utifrån en riskbedömning.

Inresa och vistelse i Finland för specialgrupper, exempelvis företrädare för kultur, sport eller näringslivet, kan med avvikelse från de villkor som det nya konceptet eller övergångsmodellen ställer godkännas, när det är motiverat med inresa för sådana personer eller grupper. Det kan gälla uppgifter som är nödvändiga särskilt för att trygga återhämtningen, ny tillväxt eller verksamhetsbetingelserna på lång sikt inom en bransch. Behovet av och förutsättningarna för specialgruppers inresa ska framöver behandlas under samordning av Gränsbevakningsväsendet. Avsikten är att bestämmelser om beslutsfattandet och dess förutsättningar ska utfärdas och de närmare förutsättningarna kommer att preciseras i samband med den fortsatta beredningen.

Förfarandet ovan inbegriper att dessa specialgrupper ska skicka in sin ansökan direkt till Gränsbevakningsväsendet.
I ansökningarna ska verksamhetens nationella betydelse och orsakerna till att andra förfaranden inte kan iakttas motiveras samt de förfaranden som ska tillgodose hälsosäkerheten anges. En arbetsgivare eller annan aktör som bjuder in en person eller grupp till Finland ska för dem lägga fram sin egen åtgärdsplan för hälsosäkerheten med iakttagande av de nationella anvisningarna, eventuellt i samråd med den lokala myndigheten för smittsamma sjukdomar (kommunen eller sjukvårdsdistriktet). Gränsbevakningsväsendet sänder ansökningarna till det ansvariga ministeriet och till Institutet för hälsa och välfärd eller den regionala hälsomyndigheten för utlåtande. Vid behov kan det ansvariga ministeriet under remisskedet samråda med ministeriernas gemensamma tjänstemannaarbetsgrupp för att få en tillräckligt bred syn på saken. Efter att ha fått remissyttrandena drar Gränsbevakningsväsendet utifrån ansökan upp riktlinjer för inresan och informerar sökanden och det sektorsspecifika ansvariga ministeriet om dessa. Det slutliga beslutet om inresan fattas vid gränskontrollen.

Införandet av det redogjorda konceptet med två testningar kräver skyndsamt ändringar i lagstiftningen, bland annat ändring av lagen om transportservice, utökad och omfördelad testningsverksamhet samt andra åtgärder som säkerställer hälsosäkerheten vid inresa. Alla kostnader som hänför sig till detta koncept och till en utökad testningskapacitet ska täckas fullt ut.

Regeringen kommer att lämna en proposition till riksdagen där det föreslås att nya bestämmelser om kontroll av negativt testresultat för en smittsam sjukdom och om uppvisande av intyg fogas till lagen om transportservice. Ett förhandstest ska vara en förutsättning för inresa från länder med högre incidens så snart den relevanta lagändringen har trätt i kraft, och i fråga om andra fasens test ska modellen tas i bruk senast den 23 november 2020.

4. Modellen för övergångsperioden och den flexibilitet den ger

Under övergångsperioden, medan gränskontrollen vid de inre gränserna fortfarande är i kraft, iakttas det gränsvärde på 25 som tillämpas vid kontrollerna vid de inre gränserna också på de länder som finns på EU:s gröna lista. För länder på den gröna listan med högre incidens gäller samma reserestriktioner som för tredjeländer.

Innan det beskrivna nya verksamhetskonceptet som är baserat på obligatorisk förhandstestning tas i bruk är det nödvändigt att för övergångsperioden införa en modell som är baserad på rekommenderad förhandstestning, där förhandstestning rekommenderas för personer som kommer från EU- eller Schengenstater eller från länder på EU:s gröna lista med högre incidens och för personer som av nödvändiga skäl kommer till Finland från tredjeländer.

För närvarande rekommenderas 14 dagars frivillig karantän för alla som återvänder till Finland från länder med en högre incidens. För att underlätta sådan nödvändig pendlingstrafik som riktar sig också till länder med högre incidens, kan en arbetstagare som så önskar förkorta sin karantän genom att låta testa sig genast vid ankomsten till Finland och igen tidigast 72 timmar senare.

I övergångsmodellen ingår också det som ovan i fråga om det nya konceptet konstateras om specialgrupper och, å andra sidan, om pendling och annat dagligt umgänge i gränssamfunden vid den nordliga landsgränsen samt i färje- och flygtrafiken på Estland och Sverige.

Nytt test och karantän krävs inte för en vistelse i landet som är kortare än 72 timmar.

Övergångsmodellen träder i kraft den 1 oktober 2020.

5. Omprövning

Om epidemiläget väsentligen förändras, ska detta principbeslut omprövas.

YTTERLIGARE INFORMATION
Inrikesministeriet har tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet, utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Institutet för hälsa och välfärd samt Transport- och kommunikationsverket berett en utredning om genomförandet av hybridstrategin vid gränsöverskridande trafik och resor i syfte att utveckla beredningen av statsrådets beslut som gäller gränser.

Inrikesministeriets och social- och hälsovårdsministeriets promemoria och Powerpointpresentation som delats ut under regeringens överläggningar finns i bilaga.

De behöriga ministerierna fortsätter beredningen i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd och Transport- och kommunikationsverket.

BEFOGENHET
3 § 11 punkten i reglementet för statsrådet

BILAGA 1 inrikesministeriets promemoria
BILAGA 2 Social- och hälsovårdsministeriets promemoria
BILAGA 3 Powerpointpresentationen om gränstrafiken
BILAGA 4 Statsrådets principbeslut